

List opatření

Název opatření:	Opatření k omezování, případně zastavení vnosu zvláště nebezpečných látek – pesticidy (BE100091)	ID	BER210002
Vliv:		Typ LO	B
Typ opatření:	Omezení negativních vlivů pesticidů na povrchové a podzemní vody	DP	BER

Popis současného stavu

Pesticidy jsou chemické prostředky, které jsou určeny k tlumení a hubení rostlinných a živočišných škůdců, k ochraně rostlin, skladových zásob, technických produktů, budov, výrobních závodů nebo i zvířat a lidí. Nejvíce se pesticidy uplatňují v zemědělství.

Problematika pesticidů a jejich vliv na povrchové a podzemní vody je velmi složitá. Prvním velmi výrazným kritériem jsou fyzikální a chemické vlastnosti pesticidů.

Pesticidy, které byly použity na velkých plochách, mohou být prudkými dešti splaveny do toků řek a rybníků. Zdrojem znečištění se mohou stát havárie odpadních vod, které jsou způsobeny únikem užívaných pesticidů. Při průniku z plošně chemicky ošetřovaných zemědělských pozemků se mohou pesticidy stát zdrojem znečištění povrchových i podzemních vod. Z celkového seznamu látek patří 6 používaných pesticidů v ČR do seznamu prioritních látek, kterým musí být věnována zvýšená pozornost: alachlor, atrazin, chlorpyrifos, isoproturon, simazin a trifluralin. Z toho prioritní nebezpečné látky (ještě vyšší kategorie nebezpečnosti) jsou atrazin, chlorpyrifos, trifluralin. Mezi dalšími relevantními nebezpečnými látkami pro hydrosféru ČR, které se současně používají, jsou látky hexazinon a terbutryn.

Mezi relevantní nebezpečné látky pro hydrosféru ČR, které se podle Státní rostlinolékařské správy nyní nepoužívají jsou pesticidní látky: aldrin, dieldrin, endrin, isodrin, DDT, Alfa – HCH, Beta – HCH a Gama – HCH (Lindan), a atrazin. Prakticky všechny tyto látky se však stále objevují v měřitelných koncentracích v povrchových či podzemních vodách.

Negativní vliv pesticidů na povrchové a podzemní vody je v ČR nejčastěji způsoben aplikací pesticidů na zemědělskou půdu nebo aplikací v železniční dopravě. Bodové zdroje znečištění, tj. nevhodné skladování pesticidů či významné úniky při výrobě jsou nevýznamné.

Návrh opatření

Mezi nejefektivněji působící opatření patří tato:

- snížení užívání pesticidů, zákaz některých účinných látek
- revize kritérií pro udělování povolení (registrace) účinných látek
- školení a udělení licencí jednotlivcům, aplikujícím pesticidy
- snížení dávkování a úprava harmonogramu aplikace pesticidů k efektivnějšímu využití účinných látek rostlinami, redukce preventivních postřiků, omezení plošných postřiků
- testování a schvalování postřikovacích zařízení
- povinnost evidence aplikace pesticidů
- ekologická daň na pesticidy
- prosazování mechanických a biologických alternativ k užívání pesticidů

Mezi další typy opatření lze zařadit hlavně omezování vybraných pesticidů v ochranných pásmech vodních zdrojů. Tato omezení by se měla týkat hlavně nebezpečných pesticidů podle pěstovaných plodin v ochranném pásmu a podle vlastností prostředí. Používání zvláště nebezpečných pesticidů v ochranných pásmech je možné zcela zakázat, ostatní problematické účinné látky je možné omezit.

Smyvu pesticidů z orné půdy do povrchových vod lze zabránit ochranným pásmem, které se skládá z trvalého travního porostu, břehového porostu a případně i z dalších dřevin (keřů atd.). U orné půdy přiléhající k vodnímu toku či k rybníku se svažité do 8° je třeba volit šířku ochranného pásma od 2 do 20 m v závislosti na sklonu svahu, erozní ohroženosti, vegetačním porostu, způsobu obdělávání a velikosti vodního toku. V případě drobného vodního toku a svažité orné půdy do 3° postačí ochranné travnaté pásmo o šířce 2 – 3 m. Naopak v případě většího vodního toku s narušenými strmými břehy a svažité orné půdy 5° - 8° je třeba ochranné kombinované pásmo (travní porost, keře, stromy) o šířce 10 – 20 m. U orné půdy se svažité 8 - 15° je šířka ochranného kombinovaného pásma 20 - 30 m. Orné půdy přiléhající k vodnímu toku či k rybníku se svažité nad 15° je nevhodnější zatravnit dočasnými nebo trvalými porosty.

Navrhované opatření by se mělo aplikovat všude tam, kde byl ve vodním útvaru identifikovaný významný vliv ze zemědělství pro pesticidy, nebo pro vybraný pesticid nebylo dosaženo dobrého stavu:

- Diuron ve vodních útvarech: BER_0390
- Izoproturon ve vodních útvarech: BER_0540
- Hexazinon ve vodních útvarech: BER_0390
- Metolachlor a jeho metabolity ve vodních útvarech: BER_0360, BER_2410
- Terbutylazine a jeho metabolity ve vodních útvarech: BER_0360, BER_0400, BER_2410
- Acetochlor a jeho metabolity ve vodních útvarech: BER_0360
- Dimethachlor ve vodních útvarech: BER_0540
- Metabolity alachloru ve vodních útvarech: BER_0350, BER_0360, BER_0380, BER_0390, BER_0400, BER_0420, BER_0940

Časový harmonogram a předpokládané náklady na realizace opatření

Opatření v ochranných pásmech jsou realizovatelná v krátkodobém a střednědobém výhledu. Ostatní typy opatření jsou zřejmě realizovatelná ve střednědobém a dlouhodobém výhledu.

Náklady nejsou specifikovány.